

دارونامه خانه بهداشت

فهرست داروهای قابل تجویز توسط بهورز

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

معاونت بهداشت

مرکز مدیریت شبکه

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

سخنی با بهورزان

دارونامه حاضر شامل اطلاعات داروهایی است که در خانه‌های بهداشت توسط بهورزان و در مواقعی که دسترسی به پزشک میسر نیست، تجویز می‌شود. در مناطق روستایی و نقاط دورست، بهورزان اولین کسانی هستند که بیماران به آن‌ها مراجعه کرده و درمان بیماری خود را از آنان طلب می‌کنند. بهورزان بر اساس آموخته‌های خود در قالب برنامه‌های مختلف آموزشی، سعی در برقراری ارتباط بین بیمار و پزشک نموده و در این میان با توجه به دانش و تجربه‌های خود، به درمان بیماران در محدوده داروهای دارونامه خانه بهداشت می‌پردازند. هر چند دارو در خانه بهداشت توسط بهورز تجویز می‌شود، ولی سامانه نظارتی معاونت بهداشتی دانشگاه و دانشکده‌های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی متضمن رعایت اصول تجویز منطقی دارو می‌باشد.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

فهرست داروها

داروهای مسکن و تب بر	۵-۷
استامینوفن	
آ.اس.آ	
مفنامیک اسید	
داروهای درمان ترشی معده	۸
آلومینیوم ام. جی	
آلومینیوم ام.جی.اس	
داروی درمان کم‌آبی ناشی از اسهال	۹ - ۱۰
او.آر. اس	
او.آر. اس هیپواسمولار	
سولفات روی	
داروهای فاصله گذاری بارداری	۱۱ - ۱۶
ال‌دی و تری فازیک	
لاینسترنول	
دیومدروکسی پروژسترون استات (DMPA)	
سیکلو فم	

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

داروهای پیشگیری اورژانس از بارداری ۱۷-۱۸

لوونورجسترویل

ال‌دی

تری‌فازیک

داروهای درمان کرم اسکاریس و کرمک ۱۹-۲۰

مبندازول

پی‌پرازین

داروهای درمان حساسیت (آنتی هیستامین) ۲۱

دیفن هیدرامین

کلرفنیرامین

سالبوتامول

داروهای جلدی قسمت اول ۲۲-۲۳

متیل سالیسیلات

تتراسیکلین ۳٪

کالاندولا

کالامین‌دی

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

داروهای جلدی (قسمت دوم) درمان شپش و گال ۲۴-۲۸

گامابنزن (لیندان)

پرمترین ۵٪

پرمترین ۱٪

دایمتیکون

داروهای جلدی (قسمت سوم) ۲۹

پماد سوختگی (روغن کبد ماهی)

نیتروفورازون

داروهای درمان برفک ۳۰

نیستاتین

ویوله‌دوژانسین

محلول‌های جلدی ضد عفونی کننده و پاک کننده ۳۱-۳۲

پویدون آیداین (بتادین)

سرم نمکی (سرم فیزیولوژی)

سترمیدسی (ساولن)

الکل اتیلیک رنگی ۷۰ درجه

صابون

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

داروهای چشمی.....	۳۳ - ۳۴
سولفاستامید ۱۰٪	
تتراسیکلین ۱٪	
داروهای مراقبتی جهت پیشگیری از کمبود ویتامین‌ها و املاح.....	۳۵ - ۳۸
مولتی ویتامین یا ویتامین آ+ د	
آهن	
مولتی ویتامین مینرال	
اسید فولیک	
آهن	
ویتامین د	
کلسیم / کلسیم د	
داروی مراقبتی نوزادان	۳۹
ویتامین K1	
داروی جمع کننده رحم جهت کنترل خونریزی پس از زایمان.....	۴۰
اکسی‌توسین	
داروی درمان گلودرد استرپتوکوکی.....	۴۲
پنی‌سیلین وی	

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

داروهای درمان پنومونی و عفونت حاد گوش	۴۳-۴۴
آموکسی سیلین	
کوآموکسی کلاو	
داروی درمان عفونت باکتریال شدید در شیرخواران کمتر از دو ماه در صورت عدم امکان ارجاع یا فاصله بیش از یک ساعت تا نزدیک‌ترین مرکز درمانی	۴۵-۴۶
جنتامایسین	
آمپی سیلین	
داروی درمان پنومونی شدید یا بیماری خیلی شدید در کودکان ۶۰ روزه تا ۵ ساله که باید ارجاع فوری شوند	۴۷-۴۸
سفتریاکسون	
محلول شستشوی بینی	۴۹
کلور سدیم	

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

تعاریف

دارو: ماده‌ای است که برای درمان، تسکین علائم، تشخیص و پیشگیری از بیماری به کار می‌رود.

اشکال دارویی: برای سهولت مصرف و تحمل‌پذیری برای بیمار، دارو به فرم‌های متعدد و اشکال مختلف تولید می‌شود. پرمصرف‌ترین اشکال دارویی عبارتند از:

◀ **قرص (Tablet)** – ساده‌ترین و پرمصرف‌ترین شکل دارویی است که به صورت جامد و در اندازه‌های مختلف تهیه می‌شود. انواع قرص‌ها عبارتند از:

- قرص عادی
- قرص روکش‌دار (Coated Tablet)
- قرص جویدنی (Chewable Tablet)
- قرص خط‌دار (Scored Tablet)
- قرص جوشان (Effervescent Tablet)
- قرص آهسته‌رهش (Slow Release Tablet)
- قرص زیرزبانی (Sublingual Tablet)
- قرص واژینال (Vaginal Tablet)
- قرص مکیدنی (Lozenge Tablet)

◀ **کپسول (Capsul)** – دارو به صورت پودر در داخل یک پوشش ژلاتینی استوانه‌ای شکل ریخته می‌شود. انواع کپسول‌ها عبارتند از:

- کپسول خوراکی
- کپسول تنفسی (Inhalation Capsule)

◀ **کپسول نرم (Pearl)** – شکل دارویی است که به صورت کپسول ژلاتینی نرم و به دو صورت زیرزبانی و خوراکی ساخته می‌شود.

◀ **شربت (Syrup)** – شکل دارویی است که از حل شدن ماده دارویی در شربت قند به دست می‌آید.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

◀ الکزیر (Elixir) - شکل دارویی که از حل شدن ماده دارویی در الکل و شربت قند به دست می‌آید.

◀ سوسپانسیون (Suspension) - شکل دارویی که در آن ماده دارویی به همراه ماده دیگر به مدت کوتاهی معلق مانده و سپس ته‌نشین می‌شود و باید قبل از مصرف، خوب تکان داده شود.

◀ پماد (Ointment) - شکل دارویی که به صورت نیمه‌جامد و فاقد آب است و به طور موضعی استفاده می‌شود. انواع پمادها عبارتند از:

- پماد موضعی (Topical Ointment)

- پماد چشمی (Ophtalmic Ointment)

- پماد مقعدی (Rectal Ointment)

◀ کرم (Cream) - شکل دارویی که به صورت نیمه‌جامد بوده و در آن آب به کار رفته است، لذا به راحتی بر روی پوست پخش و جذب می‌شود.

◀ شیاف (Suppository) - یکی از اشکال دارویی است که معمولاً مخروطی شکل بوده و دارای انواع زیر است:

- شیاف مقعدی (Rectal Suppository)

- شیاف واژینال (Vaginal Suppository)

◀ ژل (Gel) - دارو به شکل ماده جامد ژلاتین‌مانند درمی‌آید که دارای مصارف مختلف زیر است:

- ژل موضعی (Topical Gel)

- ژل واژینال (Vaginal Gel)

- ژل چشمی (Ophtalmic Gel)

- ژل دهانی (Oral Gel)

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

◀ آمپول (Ampoule) - محلولی استریل و عاری از هر گونه آلودگی یا ذرات خارجی است و به روش‌های زیر تزریق می‌شود:

- عضلانی (IM)
- وریدی (IV)
- زیر جلدی (SC)
- داخل جلدی (ID)
- انفوزیون (INF)

◀ ویال (Vial) - شکلی از دارو که حاوی گرد استریل بوده و بعد از افزودن حلال برای تزریق به کار می‌رود.

◀ لوسیون (Lotion) - شکلی از دارو که غلظت آن از کرم کمتر و دارای ذرات جامد معلق چربی است و از طریق مالیده شدن بر روی پوست مصرف می‌شود.

◀ قطره (Drop) - شکلی از دارو است که به صورت مایع در حجم کم تولید می‌شود و دارای انواع زیر است:

- قطره چشمی (Eye Drop)
- قطره گوشه (Ear Drop)
- قطره بینی (Nasal Drop)

◀ پودر یا ساشه (Sachet & Powder) - پودرها یا گردها ذرات ریز یک ماده دارویی هستند که درون کیسه کوچک یک بار مصرفی به نام ساشه قرار می‌گیرند.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

◀ اسپری (Spray) - دارو به صورت مایع تحت فشار در ظرف تولید شده و انواع مختلف آن عبارت است از:

- اسپری موضعی (Topical Spray)

- اسپری بینی (Nasal Spray)

- اسپری دهانی (Inhalation Spray)

◀ محلول (Solution) - شکلی از دارو که به صورت مایع یکنواخت ساخته می‌شود و برای مصارف موضعی یا خوراکی به کار می‌رود.

◀ شامپو دارویی - شامپوهایی هستند که برای مصارف درمانی به کار می‌روند.

◀ سرم (Serum) - شکلی از داروها که به صورت محلول تولید می‌شوند. سرم‌ها به دو صورت قابل تزریق و شستشو ساخته می‌شوند.

نام دارو:

داروها به سه صورت نامگذاری می‌شوند:

نام شیمیایی: نام شیمیایی با توجه به ساختار مولکولی و بر اساس قوانین و مقررات مربوط به نامگذاری شیمیایی، به دارو اختصاص داده می‌شود.

نام ژنریک (عمومی): با توجه به مشکلات کاربرد نام شیمیایی دارو، به هر داروی جدید، تحت مجموعه‌ای از قوانین بین‌المللی خاص، یک نام عمومی داده می‌شود که بسیار کوتاه‌تر است.

نام تجاری: بسیاری از کارخانه‌ها به منظور مشخص و متمایز ساختن ترکیب دارویی ساخت خود و نیز به منظور اهداف تجاری و اقتصادی، نام تملیکی خاصی را برای محصول خود برمی‌گزینند و

در تبلیغات دارویی حتی اگر هم به نام ژنریک یا دارو اشاره شده باشد، نام تجاری آن را با حروف بزرگ‌تر می‌نویسند.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

راه‌های تجویز و مصرف داروها:

دارو از راه‌های مختلف زیر تجویز می‌شود:

- خوراکی
- زیرزبانی
- رکتوم (مقعدی)
- واژن
- موضعی
- استنشاقی

دارو مراحل زیر را در بدن طی می‌کند:

- جذب
- پخش
- متابولیسم (سوخت و ساز)
- دفع

راه‌های دفع دارو بعد از تأثیرگذاری بر روی دستگاه‌های مختلف بدن مختلف بوده و می‌تواند از طریق ادرار، مدفوع و تعریق باشد.

تاریخ مصرف دارو:

تاریخ مصرف عبارت است از زمانی که دارو ساخته می‌شود تا زمانی که عمر دارو به پایان می‌رسد و با دو مقوله تاریخ ساخت (Mfg.Date) و تاریخ انقضا (Exp.Date) مشخص می‌شود. چنانچه

تاریخ انقضای دارو به ماه درج شود، دارو تا پایان همان ماه قابل استفاده است.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

زمان مصرف:

زمان مصرف دارو می‌تواند به صورت‌های زیر باشد:

- به صورت فواصل زمانی
- قبل، بعد و یا همراه غذا
- مواقع خاص مانند هنگام خواب، موقع درد و ...

تجویز و مصرف منطقی دارو:

از آن جایی که دارو یکی از مهم‌ترین و اساسی‌ترین راه‌های درمان بیماری به شمار می‌رود، توجه به مصرف بجا، معقول و اصولی آن بسیار مهم است. بدیهی است که این امر زمانی میسر است که بیماران تمامی توصیه‌های مربوط به داروی مورد نیازشان را بدانند و به آن عمل کنند.

نگهداری دارو:

داروها باید در شرایطی که برای هر دارو تعیین و روی بسته‌بندی درج می‌شود، نگهداری شوند. عمده‌ترین این شرایط عبارتند از:

- کمتر از یک درجه خاص مانند کمتر از ۳۰ یا ۲۵ درجه سانتی‌گراد
- داروهای یخچالی: بین ۲ و ۸ درجه سانتی‌گراد (این داروها نباید یخ بزنند).
- بین ۸ و ۱۵ درجه سانتی‌گراد
- دور از نور
- دور از رطوبت

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

- دور از دسترس کودکان

چیدن دارو در قفسه:

داروها ممکن است به دو صورت در کنار هم چیده شوند:

- بر اساس شکل دارو مانند چیدن قرص‌ها کنار هم

- بر اساس گروه درمانی مانند چیدن آنتی‌بیوتیک‌ها کنار هم

در چیدن قفسه‌ها رعایت این نکته الزامی است که باید داروی با تاریخ انقضای طولانی‌تر پشت داروی با تاریخ انقضای کوتاه‌تر چیده شود. در تحویل دارو نیز باید داروی با تاریخ انقضای کوتاه‌تر قبل از داروی با تاریخ انقضای طولانی‌تر به بیمار تحویل شود.

نگهداری دارو در منزل: یکی از نکاتی که باید به جامعه آموزش داده شود این است که بیمار باید داروی تجویز شده را تا پایان دوره درمانی مصرف کند. بدین ترتیب داروی اضافی باقی نمی‌ماند

تا در منزل نگهداری شود. داروهای بیمار در منزل نیز باید مطابق با اصول "نگهداری دارو" که در بندهای قبل اشاره شد، نگهداری شود.

نکات مهم در تجویز و مصرف دارو:

۱- دارو غذا نیست و باید بر مصرف متعارف و اصولی آن تأکید نمود. هر دارو دارای یک سری اثرات درمانی مشخص و تأیید شده می‌باشد که تنها در همان موارد باید مصرف شود.

۲- به بیماران توصیه کنید از مصرف دارو بیش از مقداری که شما تعیین می‌کنید، خودداری نمایند.

۳- داروها همواره باید از دسترس کودکان دور نگه داشته شوند. کودکان کنجکاو هستند و ممکن است به دور از چشم والدین، دارویی را بخورند و مسموم شوند. صدمه این بی‌احتیاطی جبران‌ناپذیر است و ممکن است موجب مرگ کودک گردد.

۴- اگر با تمام توجه و هشدار که به والدین داده‌اید، کودکی در اثر خوردن اتفاقی دارو دچار مسمومیت شد، او را سریعاً به نزدیک‌ترین مرکز بهداشتی درمانی اعزام کنید.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

۵- داروهای موضعی استعمال خارجی دارند و هرگز نباید خورده شوند.

۶- بعضی از افراد نسبت به برخی از داروها حساس هستند. این حساسیت ممکن است به صورت کهیر، جوش، قرمزی، خارش، تنگی نفس و ... بروز کند. در این موارد دارو را قطع کنید و بیمار را به پزشک ارجاع دهید.

۷- همیشه از خانم متاهلی که به شما مراجعه می‌کند و از حاملگی او اطلاع ندارید سوال کنید که حامله است یا خیر. دادن اغلب داروها در سه ماه اول حاملگی باید با تجویز پزشک صورت گیرد. در زمان شیردهی نیز بسیاری از داروها که توسط مادر مصرف می‌شود، برای شیرخوار ضرر دارد.

۸- به ستون "به چه کسانی نباید از این دارو بدهید" توجه بیشتری نمایید.

۹- اگر دارویی تغییر رنگ داد و یا در شکل و مزه آن تغییر ایجاد شد، نباید آن را مصرف نمود. در این گونه موارد دارو را به مرکز بهداشتی درمانی بازگردانید.

۱۰- روی برچسب اغلب داروها تاریخ مصرف دارو نوشته شده است. بنابراین شما باید در مدت معینی از آن دارو استفاده کنید. اگر دارویی به مدت زیادی در خانه بهداشت بماند، ممکن است تاریخ مصرف آن گذشته و غیر قابل مصرف شود. برای جلوگیری از این موارد، شما باید با توجه به تعداد مراجعین، دارو را تحویل بگیرید و اگر متوجه شدید دارویی مصرف نمی‌شود، حداقل ۶ ماه قبل از آن که تاریخ مصرف آن بگذرد آن را به مرکز بهداشتی درمانی که از آن دارو تحویل می‌گیرید برگردانید. ممکن است سایر خانه‌های بهداشت به آن دارو نیاز داشته باشند.

۱۱- همواره در تجویز و مصرف دارو باید طبق آخرین دستورعمل‌های ارسالی از سوی وزارت متبوع عمل شود.

۱۲- بهتر است مقدار داروی تجویز شده در هر نوبت با سرنگ تعیین گردد.

۱۳- در صورت نبود پیمانه یا سرنگ، می‌توان با توجه به حجم‌های تعیین شده زیر از قاشق استفاده کرد.

قاشق	حجم (میلی لیتر)
چای‌خوری	۱/۲۵
مرباخوری	۲/۵
غذاخوری سرخالی	۵

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

داروهای مسکن و تب‌بر

نام دارو	شکل دارو	گروه سنی وزن	مقدار و روش دادن دارو	به هر مراجعه کننده چقدر می توانید از این دارو بدهید؟	در چه مواردی نباید از این دارو بدهید؟
استامینوفن	قطره	۲ ماه تا ۶ ماه (۴ تا ۶ کیلوگرم)	۶-۴ بار در روز هر بار ۲ قطره به ازای هر کیلوگرم وزن بدن (۱۲-۸ قطره)	یک شیشه	
		۶ ماه تا ۱۲ ماه (۶ تا ۹ کیلوگرم)	۶-۴ بار در روز هر بار ۲ قطره به ازای هر کیلوگرم وزن بدن (۱۸-۱۲ قطره)		
		۱۲ ماه تا ۳ سال (۱۰ تا ۱۴ کیلوگرم)	۶-۴ بار در روز هر بار ۲ قطره به ازای هر کیلوگرم وزن بدن (۲۸-۲۰ قطره)		
	الکزیر (۱۲۰ میلی گرم در ۵ سی سی)	۲ ماه تا ۶ ماه (۴ تا ۶ کیلوگرم)	۶-۴ بار در روز هر بار ۱/۵ سی سی (نصف قاشق مرباخوری)	یک شیشه	
		۶ ماه تا ۱۲ ماه (۶ تا ۹ کیلوگرم)	۶-۴ بار در روز هر بار ۲/۵ سی سی (نصف قاشق غذاخوری)		
		۱۲ ماه تا ۳ سال (۱۰ تا ۱۴ کیلوگرم)	۶-۴ بار در روز هر بار ۵ سی سی (یک قاشق غذاخوری)		
	قرص (۳۲۵ میلی گرمی)	۳ سال تا ۵ سال (۱۵ تا ۱۹ کیلوگرم)	۶-۴ بار در روز هر بار ۷/۵ سی سی (یک و نیم قاشق غذاخوری) یا نصف قرص	مقدار قرص با توجه به ۳ روز درمان محاسبه شود.	
		۵ تا ۱۴ سال	۴ بار در روز، هر بار یک قرص		
		۱۴ سال به بالا	۶-۴ بار در روز، هر بار یک قرص		
	شیاف کودکان*	۶ ماه تا ۶ سال	در مواردی که کودک تب بالاتر از ۳۸/۵ درجه (زیر بغل) دارد و به دلایل مختلف (مانند استفراغ و ...) قادر به مصرف خوراکی دارو نیست، یک شیاف گذاشته و او را ارجاع فوری دهید.	یک شیاف	

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

- کسانی که سابقه ورم معده، زخم معده یا خونریزی از معده دارند. - زنان باردار و شیرده - بیماران کبدی و کلیوی - آسم و سابقه هرگونه حساسیت - افراد مبتلا به آبله مرغان	۱۰ قرص	۴ بار در روز، هر بار یک قرص	۱۶ سال به بالا	قرص (۳۲۵ میلی گرمی)	آ.اس.آ بزرگسال
- کسانی که به این دارو حساسیت دارند. - علائم حساسیت: ضایعات و جوش‌های پوستی، کهیر، تنگی نفس، خس خس سینه، سرفه، تورم صورت و لب‌ها، زبان یا گلو	۱۰ قرص	۶-۴ بار در روز، هر بار یک کپسول	زنان در سنین باروری	کپسول (۲۵۰ میلی گرمی)	مفنامیک اسید**

* با توجه به این که مورد مصرف این دارو برای جلوگیری از تب بالا در کودکان ۶ ماهه تا ۶ ساله (پیشگیری از تشنج) می‌باشد، لذا توصیه می‌شود فقط در تب‌های بالا، در مواردی که عدم تحمل

شکل خوراکی این دارو وجود دارد و نیز در کودکانی که دچار مشکل قلبی یا تنگی نفس یا سابقه تشنج تب هستند، از شیاف استامینوفن استفاده شود.

** برای کاهش دردهای پس از زایمان، در صورت در دسترس نبودن استامینوفن می‌توان از مفنامیک اسید استفاده کرد.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

توجه کنید:

- ۱- بر اساس برنامه مانا، تجویز استامینوفن برای کودکان در موارد تب $38/5$ درجه و بالاتر و یا درد گوش می‌باشد.
- ۲- دادن استامینوفن هر ۶-۸ ساعت یک بار تکرار شود تا تب و یا درد گوش از بین برود.
- ۳- اگر پس از ۳ روز درمان، درد کاهش نیافت و یا تب پایین نیامد، با توجه به دستورعمل‌های مربوطه پیگیری کرده و بیمار را به پزشک ارجاع دهید.
- ۴- قرص آ.اس.آ بزرگسال بعد از غذا و با یک لیوان آب خورده شود.
- ۵- اگر کسی که قرص آ.اس.آ می‌خورد، مدفوع سیاه قیری، استفراغ خونی، تنگی نفس، درد شدید معده، بثورات جلدی یا خارش پیدا کرد، او را به پزشک ارجاع فوری دهید.
- ۶- بهتر است کپسول مغنمیک اسید همراه با غذا یا شیر مصرف شود تا تحریک گوارشی کاهش یابد.
- ۷- به مادر آموزش دهید در صورتی که درد پس از زایمان با مغنمیک اسید کاهش نیافت، مجدداً مراجعه کند.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

داروهای درمان ترشی معده

نام دارو	شکل دارو	گروه سنی	مقدار و روش دادن دارو	به هر مراجعه‌کننده چقدر می‌توانید از این دارو بدهید؟	در چه مواردی نباید از این دارو بدهید؟
آلومینیوم ام جی	قرص جویدنی	۱۴ سال به بالا	۴ بار در روز هر بار یک تا دو قرص بعد از غذا	برای مدت ۵ روز درمان، دارو محاسبه شود.	- بیماران کلیوی
آلومینیوم ام جی اس *					- بیماران کلیوی - زنان باردار

* آلومینیوم ام جی اس علاوه بر اثرات خنثی‌کننده اسید معده، دارای خاصیت ضد نفخ نیز می‌باشد.

توجه کنید:

۱- به بیمار یادآوری کنید که قرص‌ها را خوب بجود و سپس بلعد.

۲- قرص آلومینیوم ام جی باید یک ساعت بعد از غذا و هر شب یک ساعت قبل از خواب خورده شود.

۳- این داروها ممکن است مدفوع بیمار را سفیدرنگ کنند.

۴- زیاد خوردن این داروها ممکن است باعث اسهال شود.

۵- قرص آلومینیوم ام جی برای زنان باردار منع مصرف ندارد.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

داروهای درمان کم‌آبی ناشی از اسهال

نام دارو	شکل دارو	گروه سنی	مقدار و روش دادن دارو	به هر مراجعه‌کننده چقدر می‌توانید از این دارو بدهید؟*	در چه مواردی نباید از این دارو بدهید؟
او.آر.اس (الکترولیت خوراکی)	پودر ۲۷/۹ گرمی	همه سنین	بسته ۲۷/۹ گرمی را در یک لیتر آب جوشیده سرد شده یا آب آشامیدنی سالم حل کنید و طبق برنامه درمان اسهال مصرف نمایید.	یک بسته **	برای کودکان زیر ۵ سال، او.آر.اس هیپواسمولار (الکترولیت خوراکی) ارجح است.
او.آر.اس هیپواسمولار (الکترولیت خوراکی)	پودر ۲۰/۶۵ گرمی	زیر ۵ سال	بسته ۲۰/۶۵ گرمی را در یک لیتر آب جوشیده سرد شده یا آب آشامیدنی سالم حل کنید و طبق برنامه درمان اسهال مصرف نمایید.	یک بسته **	
سولفات روی ***	شربت (۵ میلی‌گرم در ۵ سی‌سی / ۲۰ میلی‌گرم در ۵ سی‌سی)	زیر ۵ سال	شربت ۵ میلی‌گرم در ۵ سی‌سی:	دو شیشه	
			- ۲ تا ۶ ماه : ۵ سی‌سی، یک بار در روز - بالای ۶ ماه : ۱۰ سی‌سی، یک بار در روز		
سولفات روی ***	شربت (۵ میلی‌گرم در ۵ سی‌سی / ۲۰ میلی‌گرم در ۵ سی‌سی)	زیر ۵ سال	شربت ۲۰ میلی‌گرم در ۵ سی‌سی:	یک شیشه	
			- ۲ تا ۶ ماه : ۲/۵ سی‌سی - بالای ۶ ماه : ۵ سی‌سی		

* درمان بیماران مبتلا به اسهال باید بر اساس برنامه درمانی موجود در بوکلت مانا صورت گیرد. ولی چنانچه کودک تمایل داشت، محدودیتی برای مصرف او.آر.اس وجود ندارد.

** هر بسته پودر باید در یک لیتر آب (۴ لیوان معمولی) حل شود.

*** تجویز روی به منظور جبران نقص ایمنی و عوارض ناشی از اسهال حاد است و بدیهی است که تاثیری بر درمان کم‌آبی نخواهد داشت.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

توجه کنید:

- ۱- مطمئن شوید مادر تمام محتوی یک بسته او.آر.اس را در یک لیتر آب حل می‌کند و به میزان نیاز از محلول ساخته شده به کودک می‌دهد.
- ۲- اگر کودک انحصاراً با شیر مادر تغذیه می‌شود، نباید غذاهای آبکی به او داده شود و باید بیشتر به او شیر داده شود. اگر از شیر خشک یا شیرهای دیگر استفاده می‌کند، باید علاوه بر شیر همیشگی‌اش، او.آر.اس و آب جوشیده خنک شده هم به او بدهند.
- ۳- به کودک نوشیدنی یا مایعات متداول در محل مانند سوپ یا چای کم‌رنگ کم‌شیرینی و سایر مایعات خانگی بدهند.
- ۴- اگر کودک هنگام خوردن او.آر.اس استفراغ کند، ده دقیقه بعد دوباره به او محلول او.آر.اس بدهند. دادن محلول خنک او.آر.اس با حجم کم و به دفعات مکرر، در کنترل استفراغ موثر است.
- ۵- محلول تهیه شده بیش از ۲۴ ساعت نگهداری نشده و باقیمانده آن دور ریخته شود.
- ۶- دفعات و مقدار تغذیه کودک مبتلا به اسهال باید بیش از کودکان سالم باشد.
- ۷- در صورت تغییر رنگ پودر او.آر.اس، از مصرف آن خودداری شود.
- ۸- روی در اسهال کودکان باید به میزان ذکر شده در دستورعمل تجویز شود.
- ۹- اگر از شربت روی ۵ میلی‌گرم در ۵ سی‌سی استفاده شود، در صورت عدم تحمل کودک به دلیل حجم زیاد دارو و احتمال ایجاد مشکلات گوارشی، می‌توان آن را در دو یا سه نوبت به او داد.
- ۱۰- در تعیین مقدار شربت روی که در درمان اسهال‌های حاد تجویز می‌شود، بسیار مهم است که دوز دارو دقیقاً محاسبه شده و مقدار دارو کمتر از حد تعیین شده نباشد.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

داروهای فاصله‌گذاری بارداری

نام دارو	شکل دارو	گروه سنی	مقدار و روش دادن دارو	به هر متقاضی واجد شرایط چقدر می‌توانید از این دارو بدهید؟	در چه مواردی نباید از این دارو بدهید؟*
الدی و تری‌فازیک	قرص	زنان ۱۰-۴۹ ساله همسر دار	مصرف این قرص‌ها در یکی از ۵ روز اول قاعدگی (روز اول تا پنجم) و ترجیحاً روز اول قاعدگی شروع شود. پس از تمام شدن بسته، به مدت ۷ روز خوردن قرص قطع گردد و از روز هشتم، خوردن قرص از بسته جدید شروع شود و به همین ترتیب ادامه یابد. **	یک بسته برای یک دوره ۲۱ روزه	- حاملگی یا موارد مشکوک به آن - شک به وجود سرطان پستان، ابتلا به سرطان پستان و یا سابقه آن - کارسینوم آندومتر - بدخیمی‌های وابسته به استروژن - خونریزی‌های رحمی بدون علت مشخص - خانم‌های سیگاری ۳۵ ساله و بالاتر - ابتلا به بیماری‌های فعال یا مزمن کبدی - ابتلا به بیماری‌های قلبی، فشارخون بالا (مساوی یا بیشتر از ۱۶۰/۱۰۰)، افزایش چربی خون - شرایط نیازمند به بی‌حرکتی کامل *** - در فاصله زمانی کمتر از سه هفته پس از زایمان در زنان غیر شیرده - دیابت همراه با بیماری‌های عروقی - سابقه سکتة قلبی یا مغزی، لخته خون در پاها یا ریه - و موارد دیگر ممنوعیت مصرف

* موارد منع مصرف هر یک از روش‌های فاصله‌گذاری طبق آخرین دستورعمل می‌باشد.

** قرص باید در ساعت معین از شبانه‌روز خورده شود.

*** مصرف قرص باید از ۲۸ روز قبل از عمل جراحی تا پایان دوره بی‌حرکتی پس از عمل قطع شود. دادن هشدار قبل و بعد از عمل جراحی بزرگ ضرورت دارد.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

داروهای فاصله‌گذاری بارداری

نام دارو	شکل دارو	گروه سنی	مقدار و روش دادن دارو	به هر متقاضی واجد شرایط چقدر می‌توانید از این دارو بدهید؟	در چه مواردی نباید از این دارو بدهید؟
لاینسترنول (مجاز در دوران شیردهی)	قرص	زنان ۴۹-۱۰ ساله همسر دار	در صورت قاعده نشدن مادر شیرده و تغذیه انحصاری شیرخوار با شیر مادر، مصرف قرص ۶ هفته پس از زایمان آغاز شود. در صورت بازگشت قاعدگی و تغذیه انحصاری با شیر مادر، مصرف قرص باید در ۵ روز اول قاعدگی و ترجیحاً روز اول قاعدگی شروع شود. هر شب یک عدد قرص در ساعت معین و ثابت تا ۶ ماه اول تغذیه انحصاری با شیر مادر استفاده شود. قرص باید به طور مداوم مصرف شده و نباید بین بسته‌های آن فاصله بیفتد.	یک بسته برای یک دوره ۲۸ روزه	- ابتلا به سرطان پستان و یا سابقه آن - ابتلا به بیماری‌های حاد یا مزمن کبدی - خونریزی‌های غیرطبیعی رحمی - ابتلای فعلی به مشکل لخته شدن خون در وریدهای عمقی و آمبولی - و موارد دیگر ممنوعیت مصرف

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

داروهای فاصله‌گذاری بارداری - ادامه

نام دارو	شکل دارو	گروه سنی	مقدار و روش دادن دارو	به هر متقاضی واجد شرایط چقدر می‌توانید از این دارو بدهید؟	در چه مواردی نباید از این دارو بدهید؟
دیومدروکسی پروژسترون استات (DMPA)	آمپول (۱۵۰ mg)	زنان ۱۰-۴۹ ساله همسر دار	اولین تزریق باید در یکی از ۵ روز اول قاعدگی، در عضله سرین یا دلتوئید به طور عمیق (با استفاده از سرسوزن بلند) انجام شود و تزریق‌های بعدی هر سه ماه یک بار (14 ± 90 روز) انجام گردد. قبل از تزریق، آمپول باید به شدت تکان داده شود. محل تزریق نباید ماساژ داده شود.	یک آمپول	- حاملگی - ابتلا به سرطان پستان - خونریزی‌های رحمی بدون علت مشخص - اختلالات شدید انعقادی خون (دیر لخته شدن، خونریزی به دنبال ضربه خفیف یا بدون علت) - افراد دارای سابقه ابتلا به توده خوش‌خیم کبدی ناشی از مصرف هورمون‌های استروئید جنسی - افراد دارای سابقه سکنه مغزی - ابتلا به فشارخون کنترل نشده - ترومبوآمبولی فعلی - و موارد دیگر ممنوعیت مصرف

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

داروهای فاصله‌گذاری بارداری - ادامه

نام دارو	شکل دارو	گروه سنی	مقدار و روش دادن دارو	به هر متقاضی واجد شرایط چقدر می‌توانید از این دارو بدهید؟	در چه مواردی نباید از این دارو بدهید؟
سیکلوپم	آمپول (۵/۰ میلی‌لیتری)	زنان ۴۹-۱۰ ساله همسر دار	اولین تزریق در یکی از ۵ روز اول خونریزی قاعدگی در عضله سرین (قسمت فوقانی خارجی) و یا عضله دلتوئید به طور عمیق (با استفاده از سرسوزن بلند) انجام شود. تزریق‌های بعدی هر ماه یک بار (3 ± 30 روز) انجام شود. پیش از کشیدن آمپول به داخل سرنگ، باید آمپول یا ویال را به آرامی تکان داد. محل تزریق نباید ماساژ داده شود.	یک آمپول	- حاملگی و موارد مشکوک به آن - شک به وجود سرطان پستان، ابتلا و سابقه آن - خونریزی‌های رحمی بدون علت مشخص - برخی از سرطان‌های دستگاه تناسلی - بیماری‌های فعال یا مزمن کبدی - دیابت همراه با بیماری‌های عروقی - برخی از بیماری‌های قلبی - فشارخون بالا (مساوی یا بیشتر از ۱۶۰ روی ۱۰۰) - سکنه مغزی، بیماری‌های عروقی مغزی - شرایط نیازمند به بی‌حرکتی کامل* - زنان سیگاری ۳۵ ساله و بالاتر - سابقه سکنه قلبی یا مغزی، لخته خون در پاها یا ریه - و موارد دیگر ممنوعیت مصرف

* استفاده از سیکلوپم باید یک ماه قبل از عمل جراحی تا پایان دوره بی‌حرکتی پس از عمل قطع شود. دادن هشدار قبل و بعد از عمل جراحی بزرگ ضرورت دارد.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

توجه کنید:

- ۱- هنگام دادن قرص‌های فاصله‌گذاری بارداری به آخرین دستورعمل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با دقت توجه کنید.
- ۲- زنان شیرده در صورت تمایل به مصرف قرص، از قرص‌های مجاز در دوران شیردهی (لاینسترنول) استفاده کنند.
- ۳- کسانی را که به طور مرتب از روش‌های هورمونی فاصله‌گذاری بارداری استفاده می‌کنند، ابتدا ۳ ماه بعد، سپس هر ۶ ماه یک بار تا ۲ سال و پس از آن در صورت نبودن هر گونه مشکل، سالانه برای معاینه به سطح بالاتر ارجاع دهید.
- ۴- کسانی را که تحت پوشش یکی از روش‌های فاصله‌گذاری بارداری هستند، مطابق دستورعمل کشوری برای انجام نمونه‌برداری از دهانه رحم (پاپ اسمیر) ارجاع دهید.
- ۵- اگر مادر پس از زایمان به فرزند خود شیر ندهد، می‌تواند مصرف قرص‌های ترکیبی را ۳ هفته پس از زایمان آغاز نماید.
- ۶- مصرف قرص‌های ال‌دی و تری‌فازیک را می‌توان در ۵ روز اول بلافاصله پس از سقط شروع کرد.
- ۷- به مادران شیرده توصیه شود که ترجیحاً از قرص‌های ال‌دی و تری‌فازیک استفاده نکنند.
- ۸- مصرف قرص دوران شیردهی حداکثر تا پایان ۶ ماهگی کودک در صورت تغذیه انحصاری با شیر مادر و شیردهی مکرر در شبانه‌روز (که خود یک روش خوب کمکی برای فاصله‌گذاری بارداری است)، مناسب بوده و پس از آن به علت افزایش احتمال حاملگی توصیه می‌شود از روش‌های مطمئن دیگر استفاده شود.
- ۹- در صورت قاعده نشدن مادر شیرده و تغذیه انحصاری شیرخوار با شیر مادر و درخواست مادر برای مصرف قرص‌های دوران شیردهی، لاینسترنول ۶ هفته پس از زایمان شروع خواهد شد. در صورتی که قبل از هفته ششم پس از زایمان خونریزی قاعدگی آغاز گردد، این قرص در ۵ روز اول قاعدگی ترجیحاً از روز اول عادت ماهانه مصرف شود.
- ۱۰- طی هفته اول شروع تزریق آمپول دیومدروکسی پروژسترون استات از کاندوم نیز استفاده شود.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

- ۱۱- در صورت بروز درد شدید در قسمت بالای شکم، درد قفسه سینه یا تنگی نفس یا سرفه با خلط خونی، تورم یا درد شدید در یک پا، مشکلات چشمی (تاری دید، دوبینی، کوری)، سردرد غیرمعمول (سردرد شدید و یا ضربانی و یا سردرد در یک طرف سر) در استفاده‌کنندگان از قرص‌های ترکیبی، فوراً گیرنده خدمت را به سطح بالاتر ارجاع دهید.
- ۱۲- در صورتی که متقاضی واجد شرایط دریافت خدمت هر یک از موارد منع مصرف مطلق را داشته باشد، بهورز حق ارائه این خدمت را به مراجعه‌کننده نداشته و در صورت اصرار مراجعه‌کننده به دریافت خدمت، باید ارجاع به سطح بعدی انجام شود.
- ۱۳- در صورتی که متقاضی واجد شرایط دریافت خدمت هر کدام از موارد منع مصرف نسبی را داشته باشد، بهتر است که روش مورد نظر برای وی شروع نشود و با مشاوره روش دیگری را انتخاب نماید.
- ۱۴- تزریق آمپول DMPA و سیکلوفم باید به صورت عضلانی (عضله دلتوئید یا باسن) و عمیق (با استفاده از سرسوزن بلند) انجام شود و محل تزریق نباید ماساژ داده شود.
- ۱۵- مصرف DMPA در افراد زیر ۱۶ سال با توجه به احتمال اثر منفی بر رشد استخوانی توصیه نمی‌شود.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

داروهای پیشگیری اورژانس از بارداری

نام دارو	شکل دارو	گروه سنی	مقدار و روش دادن دارو	به هر متقاضی واجد شرایط چقدر می‌توانید از این دارو بدهید؟	در چه مواردی نباید از این دارو بدهید؟
لوونورجسترو	قرص	زنان ۱۰-۴۹ ساله همسر دار	بلافاصله پس از نزدیکی مشکوک و حداکثر تا ۱۲۰ ساعت، دو عدد قرص (۰/۷۵ میلی گرم) یا یک قرص (۱/۵ میلی گرم) یک‌جا در اولین فرصت	یک بسته قرص دو عددی یا یک بسته قرص یک عددی	- بارداری (به دلیل بی‌اثر بودن و نه خطر برای جنین) - بیماری فعال و شدید کبد در حال حاضر - خونریزی‌های غیرطبیعی و تشخیص داده نشده رحمی - پورفیری حاد فعال (اختلال نادر ارثی تولید و دفع بیش از حد پورفیرین؛ در موارد حاد این بیماری اختلالاتی چون ضعف عضلانی پیشرفته، اختلالات حسی و حرکتی، آریتمی قلبی، اضطراب، بی‌خوابی، توهم، اختلال کار کلیه و ... دیده می‌شود).
ال‌دی			بلافاصله پس از نزدیکی مشکوک و حداکثر تا ۱۲۰ ساعت پس از آن ۴ قرص و سپس ۱۲ ساعت بعد، ۴ قرص دیگر مصرف شود.	هشت عدد قرص ال‌دی	- بارداری (به دلیل بی‌اثر بودن و نه خطر برای جنین) - موارد منع مصرف استروژن، میگرن کلاسیک، ترومبوز وریدهای عمقی (DVT)
تری‌فازیک			بلافاصله پس از نزدیکی مشکوک و حداکثر تا ۱۲۰ ساعت پس از آن ۴ قرص سفید و سپس ۱۲ ساعت بعد، ۴ قرص سفید دیگر مصرف شود.	۸ عدد قرص سفید از بسته تری‌فازیک	

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

توجه کنید:

۱- هر چه فاصله زمانی بیشتری از نزدیکی مشکوک سپری شده باشد، درصد موفقیت روش کاهش یافته و در هر حال به هیچ عنوان، روش‌های یاد شده نباید پس از گذشت ۱۲۰ ساعت به کار برده شوند.

۲- این روش منحصر به موارد اورژانس (نظیر پاره شدن کاندوم، خارج شدن آن، استفاده نادرست از روش طبیعی و ...) بوده و نباید به عنوان یک روش دائمی مورد استفاده قرار گیرد.

۳- بهتر است قرص(ها) با شکم خالی خورده نشود و در صورت استفراغ تا دو ساعت پس از استفاده از روش، خوردن مجدد قرص‌ها ضروری است.

۴- حداکثر دفعات مجاز استفاده از این روش در هر سیکل قاعدگی یک بار است و باید تأکید شود که این روش باید در حداقل دفعات ممکن در طول دوران باروری استفاده گردد. مجاز بودن مصرف یک بار از این روش در هر دوره قاعدگی دلیلی بر تأیید مصرف آن به عنوان روش فاصله‌گذاری نیست.

۵- در موارد سوءاستفاده جنسی، روش پیشگیری اورژانس به فرد ارائه شده و سپس جهت بررسی از نظر بیماری‌های مقاربتی و سایر مسایل، ارجاع به مراکز تخصصی انجام شود.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

داروهای درمان کرم اسکاریس و کرمک

نام دارو	شکل دارو	گروه سنی- وزن	مقدار و روش دادن دارو		به هر مراجعه کننده چقدر می توانید از این دارو بدهید؟	در چه مواردی نباید از این دارو بدهید؟
مبندازول	قرص جویدنی	کودکان بزرگتر از ۲ سال و بزرگسالان	کرمک:	یک قرص را خوب جویده و با کمی آب میل نماید، بار دیگر یک هفته بعد تکرار نماید.	۲ قرص برای هر یک از افراد خانواده	- زنان باردار
			آسکاریس:	به مدت ۳ روز، یک قرص صبح و یک قرص شب را خوب جویده و با کمی آب میل نماید.		- ناراحتی های کبدی
						- کودکان مبتلا به سوء تغذیه و کم خونی
پی پرازین	شربت	کمتر از ۷ کیلوگرم	کرمک:	یک قاشق مرباخوری، یک بار در روز، ۷ روز متوالی	متناسب با وزن و میزان داروی مورد نیاز	- زنان باردار
		۷ تا ۱۴ کیلوگرم		یک قاشق غذاخوری، یک بار در روز، ۷ روز متوالی		- ناراحتی های کبدی و کلیوی
		۱۵ تا ۳۰ کیلوگرم		۲ قاشق غذاخوری، یک بار در روز، ۷ روز متوالی		- بیماران مبتلا به صرع (غش)
		بالتر از ۳۰ کیلوگرم و بزرگسالان		۴ قاشق غذاخوری، یک بار در روز، ۷ روز متوالی		- کودکان مبتلا به سوء تغذیه شدید و کم خونی
		کمتر از ۱۴ کیلوگرم	آسکاریس:	۲ قاشق غذاخوری، یک بار در روز، ۲ روز متوالی		- حساسیت به دارو
		۱۴ تا ۲۲ کیلوگرم		۴ قاشق غذاخوری، یک بار در روز، ۲ روز متوالی		
		۲۳ تا ۴۵ کیلوگرم		۶ قاشق غذاخوری، یک بار در روز، ۲ روز متوالی		
		بالتر از ۴۵ کیلوگرم و بزرگسالان		۷ قاشق غذاخوری، یک بار در روز، ۲ روز متوالی		

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

توجه کنید:

۱- آموزش‌هایی را که باید درباره شستن دست‌ها، کوتاه کردن ناخن‌ها، تعویض و جوشاندن لباس‌های زیر و ملحفه رختخواب به بیمار بدهید، فراموش نکنید.

۲- داروی ضد کرمک را باید به همه افراد خانواده بدهید.

۳- یک هفته بعد از درمان آسکاریس، اگر بیمار ناراحتی‌هایی داشت که نشان می‌داد هنوز هم آسکاریس دارد، می‌توانید یک بار دیگر مطابق جدول به او دارو بدهید.

۴- توصیه کنید برای جلوگیری از آلودگی مجدد، بیمار بهداشت را رعایت نموده و قبل از خوردن غذا و بعد از رفتن توالت، دست‌ها و زیر ناخن‌ها را با آب و صابون بشوید، ضمناً سبزی‌ها و

میوه‌ها را قبل از مصرف بر اساس دستورعمل مربوطه انگل‌زدایی و ضدعفونی نموده و خوب بشوید.

۵- بهتر است قرص مبندازول همراه با غذا به خصوص غذاهای چرب مصرف شود.

۶- توصیه می‌شود حتی‌المقدور از شربت پی‌پرازین در کودکان زیر ۲ سال استفاده شود.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

داروهای درمان حساسیت (آنتی‌هیستامین)

نام دارو	شکل دارو	گروه سنی	مقدار و روش دادن دارو	به هر مراجعه‌کننده چقدر می‌توانید از این دارو بدهید؟	در چه مواردی نباید از این دارو بدهید؟
دیفن‌هیدرامین	شربت ۱۲/۵ میلی‌گرم	۲ تا ۶ سال	۳ بار در روز (صبح، ظهر و شب) هر بار ۲/۵ میلی‌لیتر (یک قاشق مرباخوری)	یک شیشه	- زنان باردار - مادران شیرده - کودکان زیر ۲ سال - مبتلایان به آسم
	در ۵ میلی‌لیتر	۷ تا ۱۲ سال	۴ بار در روز (صبح، ظهر، عصر و شب) هر بار ۲/۵ میلی‌لیتر (یک قاشق مرباخوری)		
کلرفنیرامین	قرص ۲ میلی‌گرمی	بزرگسالان	۱-۲ قرص در روز	۱۰ عدد	
سالبوتامول	اسپری	۲ ماه تا ۵ سال	۲ پاف در صورت وجود علائم آسم (سرفه، خس خس، تنگی نفس)	یک اسپری	- کودکان زیر ۲ ماه

توجه کنید:

۱- آنتی‌هیستامین‌ها ممکن است ایجاد خواب‌آلودگی کنند، از این رو توصیه کنید هنگام مصرف دارو از رانندگی و کار با ابزاری که نیاز به هوشیاری دارند، خودداری شود.

۲- دارو دور از نور نگهداری شود.

۳- برای جلوگیری از عوارض گوارشی، دارو همراه با آب یا شیر مصرف شود.

۴- مصرف دیفن‌هیدرامین به عنوان ضد سرفه در کودکان توصیه نمی‌شود.

۵- مصرف اسپری سالبوتامول باید طبق بوکلت مانا باشد.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

داروهای جلدی (قسمت اول)

نام دارو	شکل دارو	گروه سنی	روش دادن دارو	به هر مراجعه کننده چقدر می توانید از این دارو بدهید؟	در چه مواردی نباید از این دارو بدهید؟
متیل سالیسیلات	پماد جلدی	بالاتر از ۴ سال	روی قسمتی از بدن که درد دارد بمالند و ماساژ دهند.	یک لوله	- کودکان زیر ۴ سال - زنان باردار
تتراسیکلین ۳٪	پماد جلدی	همه سنین	۲ تا ۳ بار در روز، هر بار کمی از این پماد را در محل بمالند.	یک لوله	
کالاندولا	پماد جلدی	همه سنین	۲ تا ۳ بار در روز	یک لوله	
کالامین دی	محلول جلدی / کرم	یک سال و بالاتر	در محل گزیدگی حشرات یا خارش، ۳ تا ۴ بار در روز به آرامی استفاده شود (مالش ندهند).	یک شیشه / یک لوله	- افراد مبتلا به التهاب و ترشح پوست - افراد دچار حساسیت به این دارو

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

توجه کنید :

- ۱- پماد تتراسیکلین در موارد عفونت خفیف پوستی برای شیرخواران زیر ۲ ماه نیز توصیه می‌شود.
- ۲- از پماد تتراسیکلین برای درمان عفونت‌های جلدی مانند زردزخم استفاده می‌شود.
- ۳- از پماد کالاندولا در التهابات پوستی، خارش خفیف، حساسیت به پودر لباسشویی و گزیدگی حشرات استفاده می‌شود.
- ۴- پماد مانтол و متیل سالیسیلات باید دور از نور، در جای خنک و دور از دسترس کودکان نگهداری شود.
 - قبل از استفاده از این پماد بهتر است اول کمی از آن را روی قسمت کوچکی از پوست بمالند و اگر پس از ۱۰ دقیقه جای آن قرمز نشد و خارش پیدا نکرد، آن‌گاه استفاده کنند.
 - مراقب باشید که این پماد هیچگاه نباید به صورت مالیده شود.
 - بعد از مصرف این پماد، دست‌ها را با آب و صابون بشویند.
 - فقط بر روی پوست سالم مالیده شود.
- ۵- از تماس محلول یا کرم کالامین‌دی با چشم، سطوح مخاطی و نیز ناحیه تناسلی خودداری شود.
- ۶- از محلول کالامین‌دی برای مناطق پرمو و از کرم این دارو برای سایر نقاط بدن استفاده شود.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

داروهای جلدی (قسمت دوم) درمان شپش و گال

نام دارو	شکل دارو	گروه سنی	مقدار و روش دادن دارو	به هر مراجعه کننده چقدر می توانید از این دارو بدهید؟	در چه مواردی نباید از این دارو بدهید؟
گامابنزن (لیندان)	شامپو (درمان شپش)	۵ سال به بالا	موی سر* را به مقدار کافی از شامپو کاملاً آغشته کرده و به دقت ماساژ داده شود. پس از انجام ماساژ به مدت ۴ دقیقه شامپو را بر روی مو ثابت گذاشته و سپس به طور کامل با آب شستشو داده و آن را خشک نماید. یک هفته بعد درمان تکرار شود.	یک قوطی برای دو بار مصرف	- نوزادان نارس - کودکان زیر ۵ سال و زنان باردار (با تجویز پزشک مصرف شود).
	لوسیون (درمان گال)	۵ سال به بالا	بعد از استحمام با آب ولرم و خشک کردن بدن، لوسیون از چانه تا نوک انگشتان پا مالیده شود. باید دقت کرد که پوست بدن از جمله وسط انگشتان دست و پا، مچ‌ها و زیر بغل کاملاً به کرم آغشته شود و پس از ۱۲-۸ ساعت، بدن از سر به پایین تنه با شامپو و صابون شسته شود و ملحفه‌ها و لباس‌ها تعویض شوند. یک هفته بعد درمان به روش فوق تکرار شود.	دو شیشه برای دو بار مصرف	- افراد دارای سابقه تشنج یا غش (لازم به ذکر است که تجویز لیندان در افراد عادی هم باید با نظر پزشک متخصص باشد).

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

- حساسیت به دارو	۲ لوله برای دو بار مصرف	بعد از استحمام با آب ولرم و خشک کردن بدن، کرم پرمترین از چانه تا نوک انگشتان پا مالیده شود. باید دقت کرد که پوست بدن از جمله وسط انگشتان دست و پا، مچ‌ها و زیر بغل کاملاً به کرم آغشته شود و پس از ۸-۱۲ ساعت بدن از سر به پایین تنه با شامپو و صابون شسته شود و ملحفه‌ها و لباس‌ها تعویض شوند. یک هفته بعد درمان به روش فوق تکرار گردد.	همه گروه‌های سنی	کرم (درمان گال و شپش تن)	پرمترین ۵٪
	مقدار مورد نیاز برای یک بار مصرف و تکرار ۱۰ روز بعد	جبت شستشوی سر * مقدار لازم از شامپو ** را بر پوست سر و ساقه موها مالیده و پس از ۱۰ دقیقه شستشو داده شود.	۲ سال به بالا	شامپو (درمان شپش)	پرمترین ۱٪
- حساسیت به دارو	۲ عدد	ابتدا لوسیون دایمتیکون ۴٪ از ریشه تا نوک موهای خشک مالیده شود (موها نباید خیس یا مرطوب باشند). باید دقت نمود که تمامی پوست سر کاملاً توسط لوسیون پوشانده شود. پس از ۸ ساعت باید موها را با شامپو شستشو داد و با شانه دندانه‌ریز موجود در قوطی، شپش‌های مرده و تخم شپش‌ها را از موها جدا نمود. برای اطمینان از درمان، یک هفته بعد به همان روش قبلی درمان تکرار گردد. ضمناً در صورتی که فرد دیگری در خانواده آلوده شده باشد، به همین روش درمان شود.	همه گروه‌های سنی	لوسیون (درمان شپش سر)	دایمتیکون

* ابتدا باید موی سر با شامپوی معمولی شستشو داده شود و پس از گرفتن آب آن به طوری که موها کمی رطوبت داشته و خیس نباشند، شامپوی ضد شپش استفاده شود.

** در حدی که ساقه مو و کف سر کاملاً به شامپو آغشته شود.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

توجه کنید:

- ۱- از محلول لیندان برای گال و از شامپو برای شپش استفاده شود. ترجیحاً لیندان در مکان‌های پرخطر مانند کمپ معتادان و زندان‌ها استفاده شود.
- ۲- این داروها بر روی صورت مالیده نشوند. دقت شود داخل چشم یا دهان نرود و در صورت تماس با چشم فوراً چشم را با آب تمیز بشویند.
- ۳- از مصرف این داروها بر روی زخم‌ها، خراشیدگی‌ها و بریدگی‌ها خوداری شود.
- ۴- شامپو و محلول گامابنزن و شامپو پرمترین را قبل از مصرف تکان دهید.
- ۵- قبل از استفاده از شامپو، موی سر با شامپوی معمولی شسته شده و آب موها گرفته شود. سپس شامپوی ضد شپش به میزان لازم بر روی موهای مرطوب استفاده شود.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

برای درمان آلودگی با جرب، نکات زیر رعایت شود:

- ۱- اگر بیمار قبل از مصرف دارو حمام کرده باشد، باید پوست را کاملاً خشک و خنک کند و سپس مقدار کافی از دارو را به خوبی به تمام پوست بدن از گردن به پایین بمالد و بین انگشتان پا، زیر بغل، کشاله ران و محل ضایعه را ماساژ بیشتری بدهد.
- ۲- دارو را به مدت ۱۲-۸ ساعت بر روی پوست باقی بگذارند و سپس پوست را بشویند.
- ۳- برای جلوگیری از آلودگی مجدد از لباس‌هایی که به تازگی جوشانده و خشک نموده‌اند، استفاده کنند.
- ۴- لباس‌های آلوده را که به تن داشته‌اند، به مدت ۱۰ دقیقه در درجه حرارت ۵۰ تا ۶۰ درجه سانتیگراد جوشانده و خشک نمایند.
- ۵- ملحفه‌ها را شستشو داده و حداقل ۱۰ دقیقه در درجه حرارت ۵۰ تا ۶۰ درجه سانتیگراد بجوشانند. این کار برای آلودگی با شپش نیز باید انجام گیرد.
- ۶- بعد از یک هفته درمان تکرار شود و مجدداً مراحل فوق برای البسه و لوازم خواب نیز تکرار شود.
- ۷- قبل از مصرف شامپو و محلول لیندان، شیشه کاملاً تکان داده شود.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

برای درمان آلودگی با شپش، نکات زیر رعایت شود:

۱- ، برای خارج کردن اجساد و تخم شپش‌ها، موها را پس از خشک کردن با یک شانه دندانه‌ریز شانه کنید.

۲- برای جلوگیری از گسترش آلودگی، شانه و برس را با شامپو بشویید.

۳- از مصرف شامپو به طور مرتب اجتناب کنید.

۴- اطرافیان فرد مبتلا را نیز همزمان درمان کنید.

۵- تاکید می‌شود یک هفته بعد درمان تکرار شود.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

داروهای جلدی (قسمت سوم)

نام دارو	شکل دارو	گروه سنی	روش دادن دارو	به هر مراجعه‌کننده چقدر می‌توانید از این دارو بدهید؟
پماد سوختگی (روغن کبد ماهی)	پماد	همه سنین	۳ تا ۴ بار در روز ، مقدار کمی از این پماد بر روی پوست مالیده شود.	یک لوله
نیتروفرورازون *	کرم	همه سنین	۲ تا ۳ بار در روز، هر بار مقدار کمی از این دارو در محل مالیده شود.	یک لوله

* از کرم نیتروفرورازون در درمان سوختگی‌های درجه ۲ و ۳ که با سایر داروها بهبود نیافته‌اند، استفاده کنید.

توجه کنید:

در موارد زیر می‌توانید از پماد سوختگی استفاده کنید:

۱- قرمزی ران و کشاله ران کودک در اثر ادرار

۲- سوختگی در اثر آفتاب

۳- سوختگی‌هایی که تاول نزده باشد.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

داروهای درمان برفک

نام دارو	شکل دارو	گروه سنی	مقدار و روش دادن دارو	به هر مراجعه‌کننده چقدر می‌توانید از این دارو بدهید؟
نیستاتین**	قطره (سوسپانسیون خوراکی)	نوزادان	۴ بار در روز؛ هر بار یک سی‌سی	یک شیشه
		شیرخواران زیر ۲ ماه*	۴ بار در روز؛ هر بار دو سی‌سی	
ویوله‌دوژانسن*** (۰/۲۵ درصد)	محلول	شیرخواران زیر ۲ ماه*	۱-۲ بار در روز؛ هر بار یک سی‌سی	یک شیشه

* برای درمان برفک شیرخواران بالای ۲ ماه، باید ارجاع صورت گیرد.

** مادر باید :

- قبل از مصرف، شیشه را خوب تکان دهد.
- دست‌هایش را بشوید، پنبه تمیز را به ته یک چوب کبریت پیچیده و (یا یک گوش پاک کن را) با ۱ میلی‌لیتر محلول نیستاتین آغشته کند و روی لکه‌های سفید (برفک) داخل دهان شیرخوار بمالد و این عمل را هر ۶ ساعت یک بار تکرار کند.
- دارو را به نوک و هاله پستان نیز بمالد.
- دارو را دور از نور نگهداری کند.

*** در صورتی که بعد از ۱۰ روز برفک بدتر شده یا اگر کودک در پستان گرفتن یا مکیدن مشکل دارد:

- پنبه تمیز را به سر یک چوب کبریت پیچیده و (یا یک گوش پاک کن را) با ۱ سی‌سی محلول ویوله‌دوژانسن ۰/۲۵ درصد آغشته کند و روی لکه‌های سفید (برفک) داخل دهان شیرخوار بمالد و این عمل را ۱-۲ بار در روز تکرار کند.
- دارو را به نوک و هاله پستان نیز بمالد.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

محلول‌های جلدی ضدعفونی کننده و پاک کننده

نام دارو	شکل دارو	گروه سنی	روش دادن دارو	در چه مواردی نباید از این دارو بدهید؟
پویدون آیداین (بتادین)	محلول	همه سنین	زخم‌ها و سوختگی‌ها را با این محلول شستشو دهید. برای ضدعفونی زخم افراد حیوان گزیده هم استفاده شود. (از رقیق کردن دارو خودداری کنید).	افراد دارای حساسیت نسبت به این دارو
سرم نمکی (سرم فیزیولوژی)	محلول		زخم‌ها را قبل و بعد از ضدعفونی با بتادین و ساوین، با این محلول بشویید.	
ستریمید سی (ساوین)	محلول		این دارو برای شستشو و تمیز کردن زخم‌ها و ضدعفونی کردن وسایل پانسمان است. محلول را قبل از مصرف رقیق کنید. (۱۵ سی‌سی در ۱۰۰ سی‌سی آب)	افراد دارای حساسیت نسبت به این دارو
الکل اتیلیک رنگی ۷۰ درجه	محلول		برای ضدعفونی کردن محل تزریق و دماسنج استفاده شود. برای ضدعفونی کردن زخم افراد حیوان گزیده استفاده شود.	
صابون	صابون جامد صابون مایع		به منظور شستشوی زخم افراد حیوان گزیده به کار برده می‌شود.	

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

توجه کنید:

۱- برای ضدعفونی کردن زخم‌ها و سوختگی‌ها بهتر است از محلول پویدون آیداین (بتادین) استفاده کنید. دقت نمایید که در مورد سوختگی‌ها، پس از ضدعفونی با این محلول، حتماً موضع را با سرم نمکی استریل کاملاً شستشو دهید تا بتادین روی ناحیه سوختگی باقی نماند. در صورتی که این دارو در دسترس نبود، از محلول رقیق شده ستریمید سی برای شستشو و تمیز کردن زخم‌ها استفاده نمایید.

۲- محلول ستریمید سی را باید قبل از مصرف رقیق کرد (۱۵ سی‌سی در ۱۰۰ سی‌سی آب). برای رقیق کردن محلول، باید آب را آهسته به دارو اضافه کرد تا زیاد کف نکند.

۳- محلول رقیق شده ستریمید سی را فقط در همان روز مصرف کنید و باقی آن را دور بریزید.

۴- محلول ستریمید سی نباید وارد دهان، چشم یا گوش شود.

۵- همراه محلول ستریمید سی نباید صابون به کار برده شود.

۶- دهانه شیشه محلول ستریمید سی را نباید با چوب‌پنبه پوشاند.

۷- محلول پویدون آیداین خاصیت قارچ‌کش - باکتری‌کش دارد.

۸- برای تهیه الکل ۷۰ درجه، سه پیمانه الکل اتیلیک ۹۶ درجه را با یک پیمانه آب جوشیده سردشده مخلوط کنید.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

داروهای چشمی

نام دارو	شکل دارو	گروه سنی	مقدار و روش دادن دارو	به هر مراجعه کننده چقدر می توانید از این دارو بدهید؟	در چه مواردی نباید از این دارو بدهید؟
سولفاستامید ۱۰٪	قطره چشمی	شیرخوار زیر ۲ ماه	به مدت ۵ روز، هر سه ساعت یک بار، هر بار یک قطره در گوشه داخلی چشم بچکاند.	یک شیشه	- حساسیت به دارو - عفونت شدید چشمی - اگر علائم دیگری به همراه ناراحتی چشم وجود داشته باشد. - اگر نوزاد فقط اشکریزش داشته باشد.
تتراسیکلین ۱٪	پماد چشمی	بزرگسالان	۳ بار در روز، هر بار به اندازه یک گندم در گوشه داخلی چشم بگذارد. چشم را مالش ندهد و پاک نکند.	یک لوله	نوزادان

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

توجه کنید:

- ۱- در صورت وجود عفونت‌های شدید چشمی یا همراه بودن علائم دیگر و یا عدم بهبودی علیرغم ۵ روز درمان، بیمار را به پزشک ارجاع فوری نمایید.
- ۲- اگر نوزاد فقط با علامت اشک‌ریزش مراجعه نماید، باید به مرکز بهداشتی-درمانی ارجاع فوری شده و از انجام هرگونه درمان خودداری شود.
- ۳- اگر رنگ قطره زرد مایل به قرمز یا قهوه‌ای شده بود، آن را مصرف نکنید.
- ۴- داروها را دور از نور نگهداری کنید.
- ۵- به تاریخ انقضای دارو توجه کنید.
- ۶- دقت کنید نوک قطره‌چکان با چشم تماس پیدا نکند.
- ۷- بعد از این که قطره چشمی باز شد و برای یک دوره درمان از آن استفاده کردید، باقیمانده قطره برای استفاده‌های بعدی مناسب نیست.
- ۸- به نوزادان در بدو تولد، به منظور پیشگیری از عفونت‌های چشمی هیچ نوع قطره و پماد آنتی‌بیوتیک چشمی داده نمی‌شود.
- ۹- در صورت مواجهه با عفونت‌های شدید چشمی، باید سریعاً نسبت به ارجاع نوزادان اقدام نمایید.
- ۱۰- در صورت عدم بهبود عفونت‌های چشمی خفیف نوزادان بعد از ۵ روز درمان، نسبت به ارجاع آنان اقدام نمایید.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

داروهای مراقبتی جهت پیشگیری از کمبود ویتامین‌ها و املاح

نام دارو	شکل دارو	گروه سنی	مقدار و روش دادن دارو	به هر مراجعه‌کننده چقدر می‌توانید از این دارو بدهید؟
مولتی‌ویتامین یا ویتامین آ+د (حاوی ۱۵۰۰ واحد "ویتامین آ" و ۴۰۰ واحد "ویتامین د" در یک سی‌سی)	قطره	شروع از ۳ تا ۵ روزگی تا پایان ۲۴ ماهگی*	روزانه یک سی‌سی قطره آ+د یا مولتی‌ویتامین	یک شیشه
آهن (حاوی ۱۵ میلی‌گرم آهن المنتال در هر سی‌سی و هر سی‌سی معادل ۱۵ قطره)	قطره	از پایان ۶ ماهگی (هم‌زمان با شروع تغذیه تکمیلی) تا پایان ۲۴ ماهگی**	روزانه ۱ میلی‌گرم به ازای هر کیلوگرم وزن بدن تا حداکثر ۱۵ میلی‌گرم آهن المنتال، معادل ۱۵ قطره در روز	یک شیشه
مولتی‌ویتامین مینرال (الزاماً حاوی ۱۵۰ میکروگرم ید، ۱۰۰۰ واحد "ویتامین د" و ۵۰۰۰-۲۵۰۰ واحد "ویتامین آ")	قرص یا کپسول	مادران باردار؛ شروع از هفته ۱۶ بارداری تا پایان بارداری*** مادران شیرده؛ روزی یک قرص از زمان زایمان تا ۳ ماه بعد از زایمان	روزی یک عدد	با توجه به زمان مراجعه بعدی محاسبه شود.
اسید فولیک (قرص ۴۰۰ تا ۱۰۰۰ میکروگرم)	قرص	به محض اطلاع از بارداری و یا ترجیحاً ۳ ماه قبل از شروع بارداری تا پایان بارداری****	روزی یک عدد	با توجه به زمان مراجعه بعدی محاسبه شود.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

آهن (فروس سولفات، فروس فومارات، فروس گلوکونات حاوی ۶۰ میلی گرم آهن)	قرص	دختران نوجوان ۱۲ تا ۱۸ سال *****	هفته‌ای یک عدد به مدت ۱۶ هفته در طول هر سال تحصیلی	- ارائه به مدارس و توزیع هفتگی به دانش‌آموزان - در صورتی که فرد به مدرسه نمی‌رود، ۱۶ عدد قرص یک بار در سال
		مادران باردار؛ شروع از هفته ۱۶ بارداری تا پایان بارداری مادران شیرده؛ روزی یک قرص از زمان زایمان تا ۳ ماه بعد از زایمان	روزی یک عدد	با توجه به زمان مراجعه بعدی محاسبه شود.
ویتامین د (۵۰ هزار واحدی)	پرل	نوجوانان سنین مدرسه (۱۸ - ۱۲ سال)	ماهی یک عدد	- ارائه به مدارس و توزیع ماهیانه به دانش‌آموزان - در صورتی که فرد به مدرسه نمی‌رود، با توجه به زمان مراجعه بعدی محاسبه شود.
		میانسالان		با توجه به زمان مراجعه بعدی محاسبه شود.
		سالمندان		
کلسیم / کلسیم د (حاوی ۵۰۰ میلی گرم کلسیم/۴۰۰ یا ۵۰۰ واحد بین‌المللی ویتامین د)	قرص	سالمندان *****	روزی یک عدد	با توجه به زمان مراجعه بعدی محاسبه شود.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

- * تعداد قطره‌ها طوری محاسبه گردد که روزانه ۱۵۰۰ واحد "ویتامین آ" و ۴۰۰ واحد "ویتامین د" از سن ۳ تا ۵ روزگی تا پایان ۲۴ ماهگی به کودکان داده شود. اگر در ترکیبات قطره مولتی ویتامین، آهن نیز وجود داشته باشد، این نوع قطره‌ها را فقط هم‌زمان با شروع تغذیه تکمیلی می‌توان به کودک داد.
- ** شروع قطره آهن هم‌زمان با شروع تغذیه تکمیلی است که معمولاً در پایان ۶ ماهگی آغاز می‌شود، ولی با توجه به منحنی رشد کودک می‌توان از پایان ۴ تا ۶ ماهگی نیز قطره آهن را شروع کرد. در مورد کودکان نارس و شیرخوارانی که با وزن کمتر از ۲۵۰۰ گرم متولد می‌شوند، از زمانی که وزن آن‌ها به دو برابر وزن هنگام تولد می‌رسد یا از ۲ ماهگی، باید قطره آهن برای کودک شروع شود.
- *** حد سمی "ویتامین آ" برای مادران باردار و شیرده تا ۱۰۰۰۰ واحد بین‌المللی در روز تعیین شده است.
- **** در صورتی که قرص یا کپسول مولتی‌ویتامین دارای اسیدفولیک یا قرص فر فولیک تجویز شود، نیاز به دادن اسیدفولیک به صورت جداگانه تا پایان بارداری نیست.
- ***** در صورتی که قرص فر فولیک در دسترس باشد، به شرط وجود ۶۰-۵۵ میلی گرم آهن، بهتر است از این قرص استفاده شود.
- ***** مصرف هم‌زمان مکمل ۵۰ هزار واحدی "ویتامین د" با قرص "کلسیم د" بدون اشکال و از نظر دریافت "ویتامین د" در محدوده ایمن قرار دارد.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

توجه کنید:

- ۱- فرآورده‌های آهن را دور از دسترس کودکان قرار دهید.
- ۲- سولفات آهن، مدفوع را تیره و سیاه‌رنگ می‌کند.
- ۳- فرآورده‌های آهن را نباید به همراه مواد لبنی مانند شیر و مواد غذایی مانند چای، حبوبات و داروهای ضد ترشی معده مصرف کرد.
- ۴- داروها را در جای خنک و دور از نور نگهداری کنید.
- ۵- توصیه کنید قطره آهن را ته دهان شیرخوار بچکانند و پس از هر بار مصرف، به کودک کمی آب دهند. در غیر این صورت، دندان‌های شیرخوار را جرم تیره‌رنگی می‌پوشاند. همچنین به مادر آموزش دهید تا پس از مصرف قطره، با یک حوله نرم دندان‌های کودک را تمیز کند.
- ۶- به زنان باردار آموزش دهید که قرص آهن را حتماً بعد از غذا و قبل از خواب مصرف نمایند تا از بروز عوارضی مانند حالت تهوع و استفراغ جلوگیری شود.
- ۷- چنانچه زن باردار علیرغم مصرف صحیح قرص دچار علائمی مانند بی‌اشتهایی، تهوع، استفراغ، عرق کردن، تشنگی بیش از حد و سرگیجه شود، دارو را قطع نمایید و علاوه بر توصیه به مصرف بیشتر مایعات، او را به پزشک ارجاع نمایید.
- ۸- در ارائه داروهای مراقبتی برای کودکان زیر یک سال و خانم‌های باردار، همواره باید آخرین دستورعمل‌های وزارت متبوع مد نظر باشد.
- ۹- میزان مورد نیاز اسیدفولیک در بارداری، روزانه ۰.۴ میکروگرم (تقریباً نصف قرص یک میلی‌گرمی) می‌باشد، بنابراین اگر قرص‌های موجود قابل نصف کردن (خطدار) هستند، مصرف نصف قرص به طور روزانه برای مادر باردار کافی است.
- ۱۰- مطابق دستورعمل مجموعه مراقبت‌های ادغام یافته سلامت مادران، بهتر است مصرف اسیدفولیک از سه ماه قبل از بارداری شروع شود (نسخه توسط پزشک).

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

داروی مراقبتی نوزادان

نام دارو	شکل دارو	گروه سنی	مقدار و روش دادن دارو	به هر مراجعه‌کننده چقدر می‌توانید از این دارو بدهید؟
ویتامین K ₁	آمپول ۱ میلی‌گرمی	نوزادان	بلافاصله یا حداکثر ۲۴ ساعت پس از تولد برای نوزادان نارس ۰/۵ میلی‌گرم و برای نوزادان با وزن طبیعی ۱ میلی‌گرم به صورت تزریق عضلانی	یک آمپول

توجه کنید:

برای کلیه نوزادانی که در منزل متولد شده‌اند، تزریق شود.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

داروی جمع‌کننده رحم جهت کنترل خونریزی پس از زایمان

(این دارو در مورد زایمان‌هایی که در منزل انجام گرفته است، تجویز می‌شود)

نام دارو	شکل دارو	گروه سنی	مقدار و روش دادن دارو	به هر مراجعه‌کننده چقدر می‌توانید از این دارو بدهید؟	در چه مواردی نباید از این دارو بدهید؟
اکسی‌توسین	آمپول ۱۰ یا ۵ واحدی	زنان در سنین باروری	۱۰ واحد به صورت عضلانی پس از خروج جنین *	یک آمپول ۱۰ واحدی یا دو آمپول ۵ واحدی	- حساسیت مفرط به دارو - اورژانس‌های مامایی

* پس از خروج جنین در صورت اطمینان از نبود قل دیگر، برای تسریع خروج جفت، ۱۰ واحد اکسی‌توسین به صورت عضلانی تزریق شود. تزریق عضلانی اکسی‌توسین قبل از خروج کامل نوزاد و همچنین تزریق وریدی آن در هر زمانی (حین یا پس از زایمان) ممنوع است.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

داروهای عفونت‌های حاد تنفسی

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

داروی درمان گلودرد استرپتوکوکی

نام دارو	شکل دارو	گروه سنی- وزن	مقدار و روش دادن دارو	به هر مراجعه‌کننده چقدر می‌توانید از این دارو بدهید؟	در چه مواردی نباید از این دارو بدهید؟
پنی‌سیلین وی	سوسپانسیون ۲۵۰ میلی‌گرم در ۵ میلی‌لیتر	۲ تا ۵ سال (۱۰ تا ۱۹ کیلوگرم)	هر ۸ ساعت یک قاشق غذاخوری (۵ سی‌سی)، به مدت ۱۰ روز	یک شیشه	کسانی که به پنی‌سیلین یا مشتقات آن حساسیت دارند، یعنی هنگام مصرف پنی‌سیلین دچار علائمی مانند تنگی‌نفس، گرگرفتگی، تورم، کهیر و... می‌شوند. (باید این موضوع از بیمار یا اطرافیان او سوال شود).
	قرص ۵۰۰ میلی‌گرم	بالتر از ۵ سال	هر ۸ ساعت یک قرص، به مدت ۱۰ روز	۹ عدد قرص	

توجه کنید:

- ۱- مصرف پنی‌سیلین وی در کودکان زیر ۵ سال فقط منحصر به شرایط خاص مندرج در بوکلت و راهنمای مانا است.
- ۲- دارو را دور از نور و حرارت نگهداری کنید و از مراجعین نیز بخواهید همین کار را بکنند.
- ۳- توصیه کنید شربت را قبل از مصرف خوب تکان دهند و طبق دستور مصرف کنند.
- ۴- اهمیت مصرف مرتب پنی‌سیلین و علت پیگیری را به بیمار بگویید.
- ۵- بیماری که به او پنی‌سیلین خوراکی می‌دهید، حتماً باید هر ۳ روز یک بار پیگیری شود.
- ۶- در پیگیری‌ها باز هم دادن پنی‌سیلین خوراکی را ادامه دهید، به طوری که مجموعاً بیمار ۱۰ روز پنی‌سیلین بخورد.
- ۷- به تاریخ مصرف داروها توجه کنید.
- ۸- داروی تهیه شده فقط ۷ روز در دمای اتاق و یا ۱۴ روز در یخچال قابل نگهداری است و بعد باید دور ریخته شود.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

داروهای درمان پنومونی و عفونت حاد گوش

نام دارو	شکل دارو	گروه سنی - وزن	مقدار و روش دادن دارو	به هر مراجعه‌کننده چقدر می‌توانید از این دارو بدهید؟	در چه مواردی نباید از این دارو بدهید؟
آموکسی سیلین	سوسپانسیون ۱۲۵ میلی گرم در ۵ میلی لیتر	۶۰ روزه تا ۱۲ ماهه (۵ تا ۹ کیلوگرم)	هر ۸ ساعت یک قاشق غذاخوری (۵ سی سی) به مدت ۵ روز	یک شیشه	کسانی که به پنی سیلین یا مشتقات آن حساسیت دارند یعنی موقع مصرف پنی سیلین دچار علائمی مانند تنگی نفس، گر گرفتگی، تورم، کهیر و... می‌شوند. (باید از بیماران یا اطرافیان او سوال شود)
	میلی لیتر	۱۲ ماهه تا ۵ ساله (۱۰ تا ۱۹ کیلوگرم)	هر ۸ ساعت دو قاشق غذاخوری (۱۰ سی سی) به مدت ۵ روز		
	سوسپانسیون ۲۵۰ میلی گرم در ۵ میلی لیتر	۶۰ روزه تا ۱۲ ماهه (۵ تا ۹ کیلوگرم)	هر ۸ ساعت یک قاشق مرباخوری (۲/۵ سی سی) به مدت ۵ روز		
	میلی لیتر	۱۲ ماهه تا ۵ ساله (۱۰ تا ۱۹ کیلوگرم)	هر ۸ ساعت یک قاشق غذاخوری (۵ سی سی) به مدت ۵ روز		
کوآموکسی کلاو*	سوسپانسیون ۶۰۰ میلی گرم آموکسی سیلین + ۴۲/۹ میلی گرم کلوالانیک اسید در ۵ میلی لیتر	۲ ماه تا ۵ سال	هر ۸ ساعت یک قاشق غذاخوری (۵ سی سی) به مدت ۵ روز	یک شیشه	

* مصرف کوآموکسی کلاو در کودکان زیر ۵ سال باید با تجویز پزشک باشد، به جز در شرایط خاصی که در بوکلت و راهنمای مانا آمده است.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

توجه کنید:

- ۱- از سن کودک زمانی استفاده کنید که وزن او را نمی‌دانید.
- ۲- جهت آماده نمودن شربت، به تدریج آب جوشیده سرد شده را اضافه کرده و مرتباً تکان دهید تا حجم داخل شیشه به خط نشانه برسد.
- ۳- شربت را قبل از مصرف باید خوب تکان داده و طبق دستور مصرف کنند.
- ۴- داروی تهیه شده فقط ۷ روز در دمای اتاق و یا ۱۴ روز در یخچال قابل نگهداری است و بعد باید دور ریخته شود.
- ۵- آموکسی‌سیلین را می‌توان به همراه شیر، آب‌میوه، آب و یا سایر مایعات مصرف کرد.
- ۶- کودک مبتلا به پنومونی می‌بایست ظرف ۴۸ ساعت مجدداً ارزیابی شود و در صورتی که بهتر شده باشد درمان را تا ۵ روز ادامه دهید، در غیر این صورت ارجاع داده شود.
- ۷- برای اطلاع بیشتر به بوکلت مانا مراجعه شود.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

داروی درمان عفونت باکتریال شدید در شیرخواران کمتر از دو ماه در صورت عدم امکان ارجاع یا فاصله بیش از یک ساعت تا نزدیک‌ترین مرکز درمانی

(تجویز اولین نوبت آنتی‌بیوتیک داخل عضلانی)

وزن	دارو	جنتامایسین (آمپول ۲ میلی‌لیتر / ۲۰ میلی‌گرم)	آمپی‌سیلین (آمپول ۵ میلی‌لیتر / ۵۰۰ میلی‌گرم)
تا ۱/۵ کیلوگرم		۰/۲۵ میلی‌لیتر	۱ میلی‌لیتر
۱/۵ تا ۲/۵ کیلوگرم		۰/۵ میلی‌لیتر	۲ میلی‌لیتر
۲/۵ تا ۳/۵ کیلوگرم		۰/۷۵ میلی‌لیتر	۳ میلی‌لیتر
۳/۵ تا ۴/۵ کیلوگرم		۱ میلی‌لیتر	۴ میلی‌لیتر
۴/۵ کیلوگرم به بالا		۱/۲۵ میلی‌لیتر	۵ میلی‌لیتر
در صورت عدم امکان ارجاع تا زمان رسیدن به مرکز درمانی		هر ۸ ساعت	هر ۶ ساعت

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

توجه کنید:

- ۱- مقدار مناسب با وزن یا سن کودک را به دقت تعیین کنید.
- ۲- از سرنگ و سرسوزن استریل استفاده کنید.
- ۳- اولین نوبت آنتی‌بیوتیک تزریقی را بدهید و فوراً کودک را به بیمارستان ارجاع نمایید. در صورت عدم امکان ارجاع برای شیرخواران زیر یک هفته، جنتامایسین هر ۱۲ ساعت تکرار شود و آمپی سیلین برای وزن زیر ۲ کیلوگرم هر ۱۲ ساعت و برای وزن بالای ۲ کیلوگرم هر ۸ ساعت تکرار شود.
- ۴- برای اطلاع بیشتر به بوکلت مانا مراجعه شود.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

داروی درمان پنومونی شدید یا بیماری خفلی شدید در کودکان ۷۰ روزه تا ۵ ساله که باید ارجاع فوری شوند، در صورتی که با نزدیک‌ترین مرکز

درمانی بیش از یک ساعت فاصله باشد.

(تجویز اولین نوبت آنتی‌بیوتیک تزریقی)

نام دارو	شکل دارو	گروه سنی	مقدار و روش دادن دارو	در چه مواردی نباید از این دارو بدهید؟
سفتریاکسون	ویال ۵۰۰ میلی گرمی *	۶۰ روزه تا ۴ ماه (۴ تا کمتر از ۶ کیلوگرم)	۱/۸ میلی‌لیتر (۳۰۰ میلی گرم)	- شیرخواران کوچکتر از ۶۰ روز - حساسیت مفرط به سفالوسپورین‌ها - حساسیت به پنی‌سیلین
		۴ ماهه تا ۹ ماه (۶ تا کمتر از ۸ کیلوگرم)	۲/۴ میلی‌لیتر (۴۰۰ میلی گرم)	
		۹ ماهه تا ۱۲ ماه (۸ تا کمتر از ۱۰ کیلوگرم)	۳ میلی‌لیتر (۵۰۰ میلی گرم)	
	ویال ۱۰۰۰ میلی گرمی *	۱۲ ماهه تا ۳ سال (۱۰ تا کمتر از ۱۴ کیلوگرم)	۲/۱ میلی‌لیتر (۷۰۰ میلی گرم)	
		۳ سال تا ۵ سال (۱۴ تا ۱۹ کیلوگرم)	۳ میلی‌لیتر (۱۰۰۰ میلی گرم)	

* هر ویال سفتریاکسون ۵۰۰ و ۱۰۰۰ میلی گرمی باید با ۳ میلی‌لیتر آب مقطر رقیق شود.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

توجه کنید:

۱- تجویز سفتریاکسون تزریقی فقط طبق بوکلت مانا و برای اولین نوبت قبل از ارجاع می‌باشد.

۲- مقدار مناسب با وزن یا سن کودک را به دقت تعیین کنید.

۳- از سرنگ و سرسوزن استریل استفاده کنید.

۴- برای اطلاع بیشتر به بوکلت مانا مراجعه شود.

جدول داروهای مجاز (داروهایی که بهورزان می‌توانند به مراجعین بدهند)

محلول شستشوی بینی

نام دارو	شکل دارو	گروه سنی	مقدار و روش دادن دارو	به هر مراجعه‌کننده چقدر می‌توانید از این دارو بدهید؟
کلور سدیم	قطره ۰/۶۵ درصد	کودکان	هر ۲ تا ۳ ساعت، دو تا سه قطره در بینی	یک عدد